

Sammanfattning av övningen designa blomskiktet i skogsträdgården

Genom att odla växter som blommor inne i skogsträdgården och i utkanten, hjälper vi humlor och bin och andra nyttoinsekter att hitta vad de behöver. Om vi intresserar oss för dem, ökar vi vår förståelse och lär oss samtidigt lite mer om våra små vänner och vad dem behöver.

Honungsbiet kan flyga längre och äta från de flesta blommande växter och är mindre såbara än vildbina. Eftersom pollen och nektar behöver räcka till alla bin, humlor och andra nyttodjur, så är det extra viktigt att det finns gott om blommande växter i både naturen, trädgården och i städerna. Lång blomningssäsong är särskilt viktigt för de bin som föds i slutet av sommaren eftersom de behöver få tillräckligt med pollen för att utveckla en fettkropp.

Humlor, bin och andra nyttodjur vaknar tidigt på våren och oavsett när de föds behöver de snabbt hitta mat efter en lång vinter. Blommornas energirika nektar, kan ses som en slags sockerlösning, som bina behöver för att få energi till att orka flygga och bygga bon. Det proteinrika pollenet samlas in för att mata larver och de vuxna bina. Detta är precis vad de behöver, men tidigt på året är det svårt att hitta dessa näringslager.

Vildbin är mer petiga med varifrån dem hämtar sin mat medan andra bin samlar mat från flera olika växter. Man tror det har att göra med att vildbinas kroppar passar bättre i en viss blomma eller att de bara tål pollen från vissa växtarter. Tungornas längd varierar också hos olika bin, vilket gör att de har olika lätt att nå ner till nektarsamlingen i blommor med olika form och olika djup. Vildbin är inte heller duktiga på att flyga långa sträckor, de flyger från några hundra meter upp till någon kilometer och är det för långt till maten kan bina helt enkelt inte överleva.

Jag har fått lära mig att bina inte själva känner på sig hur bra proteinvärde det är på ett pollen. Däremot känner bina väldigt tydligt hur hög sockerhalt det är i en blommande växt. Man tror att det har att göra med att bina är vana att äta från många olika sorters växter och därför har bina förmodligen aldrig behövt utveckla förmågan att ha koll på proteinvärdet.

Därför är det bra att det börjar växa upp skogsträdgårdar här och var i Sverige som också gynnar alla dessa insekter. Jag tycker också att det är bra (om man har plats) att försöka anlägga ett litet område med ängsväxter, i anslutningen till skogsträdgården. Då gynnar man den biologiska mångfald av blommande växter som en gång fanns i Sverige.

Genom att odla växter som blommor tidigt hjälper vi till att förse de nyvakna nyttodjuret med energi för att överleva. För bina är det viktigt att det finns blommor från tidig vår till sen höst. Växter som man ofta läser att många bin gillar är till exempel säl, al, hassel, lönn, blåbärstry, hästhov, vitsippa, maskros, fruktträd, hallon, blåbär, blåklint, klöver, uppländsk vallört, rosor, åkervädd, blåklockor, lind, mjölkört, kärleksört och ljun. Men listan kan göras lång. Men kanske viktigast, humlorna, bina, insekterna och fåglar vill ha tillgång till en variation av växter, både från de inhemska träden, buskarna och örterna och från de odlade växterna.

Här nedan följer några av de växter som blommar tidigt och sent på hösten.

Vår

Sälg och vide är vårens viktigaste växt för alla pollinerande insekter eftersom den ger både nektar och pollen. Det är hanblommorna som ger pollen och honblommorna ger nektar. I trädskiktet är även hassel, lönn och al viktiga. I buskskiktet blommar blåbärstry, koreansk berberis, körsbärskornell (cornus mas), hagtorn, vinbär, krusbär med flera tidigt. Lökväxter i skogsträdgården som blommar tidigt är till exempel ramslök, olika sorters gräslök och löktrav. Andra tidiga i örtskiktet i skogsträdgården är lungört, violer, vitplister, gullviva mm. Andra viktiga örter som oftast inte odlas i skogsträdgården men som gynnar insekterna är: tussilago, krokos, maskros, vintergäck, vårljung, scilla, snödroppar med flera.

Mahonia är också en viktig pollenväxt eftersom den blommar tidigt. Blommorna kan man för övrigt använda till saft och bären kan tillagas till sylt eller saft.

Jag tycker också att det är mycket värt, för bland annat bina och humlorna att låta grönkålen stå kvar och så den får blomma tidigt på våren. Jag låter också foderkål, som jag använder i mina gröngödselsblandningar övervintra så den kan blomma på våren.

Höst

På hösten är olika sorters astrar, omtyckta av bina. Gullris tillhör de invasiva växterna, men ses som en biväxt. Här är några fler; kärleksört, bolltistel, mariatistel, blåluzern, ljung, murgröna, jordärtskockor (bianca), höstkrokus, renfana, röllika, fjärilsbuske, rosenflickel, ecinacea, höstanemonm, kamomill, jordärtskocka, röd malva, gurkört, ringblomma.

Tips på böcker och länkar:

Nyttiga växter för människor och bin. Låna på bibliotek (dyr och svår att få tag på):

<http://libris.kb.se/bib/11415441>

Naturvård för torpare, Calle Bergil m fl. Där finns listor om växter för bin, humor, fjärilar, fåglar.

Här länk till sida på Jordbruksväxter med bl.a. PDF med "Bra honungs och pollenväxter

<http://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/binochhumlor/pollinering/pollineringgynnardinskord.4.5d7f124b1529bb0218e65b6a.html>

Här är en lista med växter som blommar på våren:

<https://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/vaxter/frovaxterfanerogamer/vaxterpavar/en.1630.html>

Här är en lista på nätet: <https://alltombiodling.se/bivaxter/>

<https://www.oru.se/forskning/forskningsmiljoer/ent/mtm/las-mer-om/projekt/hallbar-livsmedelsproduktion-i-sverige---att-odla-och-ata-fran-perenna-system/>

<http://evergreengarden.se/2020/11/19/atbar-tradgardsdesign-plantering-med-en-kansla-av-italien/>

"Trädgårdsmyller" av Christina Winter: <http://christinawinter.se/>

Vill ni stödja vilda pollinatörer på ett ytterligare sätt utöver att ha bihotell och bivänliga växter? Ca 70% av alla solitära bin bor i sand. En solbelyst sandblotta mitt i skogsträdgården kan göra underverk. Här kan ni se hur Uppsala kommun har gjort för att skapa en bipark <https://www.youtube.com/watch?v=E0FJ01I-OBw>

Ängsfröblandningar kan köpas här: <http://www.pratensis.se/>

Tips på växter från tidigare deltagare:

"Kejsarkrona - Avger frän doft pga svavelhaltig terpen vilket ska avskräcka sork, mullvad o rådjur. Dock uppskattad av bin och fjärilar. Rik på nektar."

"Har planterat två Fjärilsbuskar i år och de blommade länge och var populära bl.a. av Påfågelsöga. Har en stor Paradisbuske som blommar i juni och den är mycket populär, vid två tillfällen har jag sett Makaonfjärilar i den vilket är sällsynt. I år har jag odlat ettårig Rosenskära och i den sett Sorgmantlar några gånger, också ovanliga här och efter blomningen har det vid ett par tillfällen kommit flockar med Steglitser och ätit fröna. Mångfald ger en mångfald upplevelser."